

РЕШЕНИЕ

№ 19738

гр. София, 21.05.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 66 състав, в публично заседание на 21.04.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Теодора Василева

при участието на секретаря Ася Лекова, като разгледа дело номер **862** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 118 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), във връзка с чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) и чл. 226 от АПК. Делото е образувано след Решение № 435/16.01.2026 г., постановено по адм. дело № 7216/2025 г. по описа на Върховния административен съд, с което е отменено Решение № 16385/13.05.2025 г. по адм. дело № 11229/2023 г. по описа на Административен съд София - град и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав.

Производството е по жалба на Н. Л. Г. срещу Решение № 2153-21-197/27.10.2023 г. на директора на ТП на НОИ – С.-град, с което е отхвърлена жалбата му срещу Разпореждане № [ЕГН]/56 от 18.07.2023 г. на длъжностното лице по пенсионно осигуряване.

Жалбоподателят оспорва административния акт като неправилен и незаконосъобразен. Поддържа, че пенсионният орган не е изпълнил задължението си да изясни всички относими факти и обстоятелства, включително след предходните съдебни указания. Твърди, че неправилно не са зачетени осигурителен стаж и осигурителен доход по представените удостоверителни документи. В жалбата се сочи, че административният орган е подходил формално към представените документи, без да отчете спецификата на заеманите от жалбоподателя длъжности и наличието на счетоводни и удостоверителни данни.

В съдебното производство жалбоподателят се явява лично и с адвокат. В откритото съдебно заседание процесуалният му представител поддържа жалбата, не сочи нови доказателства и не възразява да бъде изслушано заключението на съдебно-счетоводната експертиза, въпреки депозирането му извън срока по чл. 199 от ГПК.

В представените писмени бележки жалбоподателят акцентира върху заключението на

експертизата. Поддържа, че вещото лице е извършило проверка на оригинални счетоводни документи, съхранявани на конкретен адрес, и че същите удостоверяват начисляване и изплащане на възнаграждения. Излага доводи, че экспертизата потвърждава наличието на счетоводни документи относно „Биоинвест“ АД и че спорът вече не е на плоскостта на хипотетични предположения, а на плоскостта на обективно установена счетоводна документация.

Ответникът – директорът на ТП на НОИ – С.-град, чрез процесуалния си представител, оспорва жалбата като неоснователна. Поддържа, че решението и потвърденото с него разпореждане са правилни и законосъобразни. Счита, че не са налице предпоставки за зачитане на претендирания осигурителен стаж и доход в спорните периоди, доколкото същите не са удостоверени по надлежния ред с редовни документи, издадени въз основа на първични разплащателни ведомости и други годни първични счетоводни документи. В съдебното заседание процесуалният представител на ответника оспорва жалбата, заявява, че е запознат с экспертизата, и моли да се пристъпи към изслушване на вещото лице.

От фактическа страна се установява, че Н. Л. Г. е подал заявление за отпускане на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване с вх. № 2112-21-482/05.02.2019 г. Към заявлението са били приложени документи за осигурителен стаж и доход, включително трудови книжки, осигурителни книжки, военна отчетна книжка, удостоверения образец УП-2 и УП-3, ведомости, служебни бележки и други документи.

С Разпореждане № [ЕГН]/2 от 13.02.2019 г. на основание чл. 74, ал. 1 КСО на жалбоподателя е отпусната лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване в минимален размер, до определяне на действителния ѝ размер, с начална дата 13.12.2018 г. При първоначалната преценка е бил зачетен осигурителен стаж от трета категория в размер на 34 години, 8 месеца и 29 дни.

С Разпореждане № [ЕГН]/243/28.06.2019 г. е поправено предходното разпореждане относно върнатата продължителност на осигурителния стаж до датата на инвалидизиране – 30 години, 9 месеца и 15 дни. Определена е лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване в размер на 176,46 лв., считано от 13.12.2018 г., и в размер на 186,52 лв., считано от 01.07.2019 г., като е отказано изменение на пенсията в действителен размер.

Срещу това разпореждане е подадена жалба пред директора на ТП на НОИ – С.-град. С Решение № 2153-21-62/25.03.2020 г. жалбата е отхвърлена и разпореждането е потвърдено. Впоследствие с Решение № 1017/18.02.2021 г. по адм. дело № 3940/2020 г. на АССГ решението е отменено и преписката е върната на органа. При повторното произнасяне е издадено Решение № 2153-21-148/03.06.2021 г., с което отново е оставена без уважение жалбата срещу разпореждането.

С Решение № 5329/19.08.2022 г. по адм. дело № 7133/2021 г. АССГ отменя Решение № 2153-21-148/03.06.2021 г. и връща преписката за ново произнасяне. При последвалото разглеждане директорът на ТП на НОИ – С.-град издава Решение № 2153-21-350/01.11.2022 г., с което отменя разпореждането от 28.06.2019 г. и връща преписката на пенсионния орган за събиране на доказателства и ново произнасяне.

При последващото разглеждане е издадено Разпореждане № [ЕГН]/56 от 18.07.2023 г. на длъжностното лице по пенсионно осигуряване. Срещу него жалбоподателят подава жалба с вх. № 1012-21-814/17.08.2023 г., която е отхвърлена с оспореното Решение № 2153-21-197/27.10.2023 г. на директора на ТП на НОИ – С.-град.

От решението на директора на ТП на НОИ – С.-град се установява, че спорът е концентриран върху това дали следва да бъдат зачетени допълнителни периоди осигурителен стаж и осигурителен доход на жалбоподателя въз основа на представени удостоверения и документи от „Биоинвест“ АД, „Про-Н. Г.“ ДЗЗД и „В.-47“ С.. Органът е приел, че част от представените документи не могат да бъдат кредитирани като редовно доказателство за осигурителен стаж и

доход поради липса на първични разплащателни ведомости, липса на данни в осигурителния архив или невъзможност да бъдат установени съхранителите на документацията.

По отношение на „Биоинвест“ АД е извършвана проверка във връзка с представените удостоверения. От приложените по делото данни се установява, че жалбоподателят е бил вписан като управител/изпълнителен директор, а спорът е дали и в какъв размер са му били начислявани и изплащани възнаграждения, респективно дали същите следва да формират осигурителен стаж и доход. Вещото лице по назначената съдебно-счетоводна експертиза е извършило проверка на счетоводни документи, включително документи, съхранявани на адрес в [населено място], [улица], и е анализирано начислени и изплатени суми по периоди.

По отношение на „Биоинвест“ АД експертизата сочи, че възнагражденията на жалбоподателя са били формирани по специфичен механизъм, съобразен с действащата за съответния период нормативна уредба и финансовите резултати на дружеството. Вещото лице е посочило, че за отделните години са налице начисления, корекции, премии, компенсации и други елементи, отразени в счетоводните документи. Таблиците в заключението обобщават по години данни за начислени суми, брутно трудово възнаграждение/осигурителен доход и изплатени суми.

По отношение на „Про-Н. Г.“ ДЗЗД спорът е свързан с претендиран стаж като изпълнителен директор/управител на консорциума. Представени са удостоверение обр. УП-2 № 1/03.03.2000 г., мемориален ордер и платежни нареждания, който според указанията дадени от ВАС следва да бъдат обсъдени.

Предвид задължителните указания на ВАС и пределите на повторното разглеждане по чл. 226 от АПК, предмет на настоящия спор не са обстоятелствата относно периода, свързан с „Витоша-47“ ЕАД, поради което съдът не дължи повторното им обсъждане.

В хода на настоящото съдебно производство, след връщането на делото от ВАС, е изслушана съдебно-счетоводна експертиза. В откритото съдебно заседание на 21.04.2026 г. вещото лице Е. В. Ж. се явява лично. Страните заявяват, че са запознати със заключението и не възразяват то да бъде изслушано, въпреки депозирането му извън срока по чл. 199 от ГПК.

От заключението на експертизата се установява, че вещото лице е проверило приложените по делото материали и оригинални счетоводни документи. В експертизата са разгледани нормативните актове, относими към възнагражденията на управители/изпълнителни директори на държавни дружества за процесните периоди, включително постановления на Министерския съвет и правила относно определяне на възнагражденията в зависимост от финансовия резултат, средната работна заплата и други показатели.

Експертизата съдържа таблици за 1992 г., 1993 г., 1994 г. и 1995 г., в които са обобщени данни за основна заплата, премии, брутно трудово възнаграждение, данък общ доход и изплатени суми. От заключението се установява, че вещото лице е извършило съпоставка между наличните документи и претендираните периоди, като е посочило конкретни суми по години и месеци.

При така събраните доказателства делото следва да бъде разгледано с оглед задължителните указания на ВАС при връщането му за ново разглеждане, като съдът следва да обсъди не само формалната редовност на удостоверенията УП-2 и УП-3, но и доказателственото значение на първичните счетоводни документи, експертизата, данните от осигурителния архив и извършените от НОИ проверки.

При така установеното от фактическа страна съдът приема от правна страна следното:

Жалбата е процесуално допустима като подадена от надлежна страна срещу подлежащ на съдебен контрол административен акт, след проведено задължително административно обжалване и в срока по чл. 118, ал. 1 от КСО.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

При извършената служебна проверка съдът не констатира основания за нищожност на оспореното решение и потвърденото с него разпореждане. Решението е постановено от компетентен административен орган – директора на ТП на НОИ – С.-град, в пределите на предоставената му компетентност по чл. 117, ал. 1, т. 2, б. „а“ КСО. Разпореждането е издадено от компетентно длъжностно лице по пенсионно осигуряване.

Актовете са постановени в предвидената писмена форма и съдържат фактически и правни основания.

Настоящото производство е повторно разглеждане на спора след отменително решение на ВАС, постановено по реда на чл. 226 от АПК. При новото разглеждане съдът следва да съобрази задължителните указания на касационната инстанция, включително относно необходимостта от цялостна и задълбочена преценка на доказателствата, включително счетоводната документация и заключението на съдебната експертиза, а не единствено формална проверка на редовността на представените удостоверения УП-2 и УП-3.

Спорът между страните е концентриран върху въпроса дали за процесните периоди са налице годни доказателства за осигурителен стаж и осигурителен доход на жалбоподателя, които следва да бъдат взети предвид при определяне размера на отпуснатата лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване.

Съгласно чл. 40, ал. 1 от НПОС осигурителният стаж се установява с данните по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО, с трудови, служебни и осигурителни книжки и с документ по утвърден образец, издаден въз основа на изплащателни ведомости, други разходооправдателни документи и договори за възлагане на труд. Осигурителният доход се удостоверява по реда на чл. 40, ал. 3 от НПОС с удостоверение образец УП-2, издадено въз основа на първични счетоводни документи. От това следва, че удостоверенията УП-2 и УП-3 не са самостоятелен първичен източник на права, а удостоверителни документи, чиято материална доказателствена сила е обусловена от съществуването на първичната документация, въз основа на която са издадени.

Съдът споделя разбирането на ответника, че при липса на първична документация административният орган не е длъжен автоматично да зачете съдържащите се в удостоверенията данни. Това следва както от нормативната уредба, така и от трайната съдебна практика, според която осигурителният стаж и доход следва да бъдат установени по безспорен начин чрез надеждни първични счетоводни и разплащателни документи, а не само чрез удостоверителни бланки с неясен документален произход.

По делото е изслушана съдебно-счетоводна експертиза, която съдът кредитира като компетентно, подробно и добросъвестно изготвена. Вещото лице е извършило проверка както на материалите по административната преписка, така и на оригинални счетоводни документи, съхранявани на конкретно посочен адрес. В заключението подробно са анализирани счетоводни данни относно начислени възнаграждения, премии, допълнителни възнаграждения, компенсации и изплатени суми за процесните години, включително по отношение на „Биоинвест“ АД и на „Про Н. Г.“ ДЗЗД. Експертната съдържа конкретни таблици по години и месеци, в които са отразени установените от вещото лице данни за начислени и изплатени възнаграждения. Заключението не беше оспорено от страните.

Настоящият съдебен състав намира, че тези констатации не могат да бъдат игнорирани единствено с аргумент, че липсват част от разплащателните ведомости в архива на НОИ. Видно от заключението, вещото лице е извършило проверка на счетоводни документи, които е възприело като първична счетоводна документация, а не само с издадените удостоверения УП-2 и УП-3. Следователно по делото вече не е налице хипотеза на пълна липса на първични данни относно начисляването и изплащането на възнаграждения.

Съдът същевременно не приема, че заключението на експертизата налага автоматично зачитане в пълен обем на всички данни по представените удостоверения. От самата експертиза се установяват несъответствия между част от удостоверителните документи и действително установимите счетоводни данни. Вещото лице е посочило конкретни суми и механизми на формиране на възнагражденията, които не съвпадат изцяло с декларираните в някои от удостоверенията показатели. Следователно експертизата не потвърждава безусловно достоверността на всички представени удостоверения, а установява наличие на счетоводни данни, подлежащи на конкретна преценка от пенсионния орган.

Именно тук съдът намира съществената незаконосъобразност на оспорения административен акт. Вместо да извърши диференцирана преценка кои обстоятелства и периоди могат да бъдат установени въз основа на наличната счетоводна документация и кои не, органът не е извършил достатъчно конкретна съпоставка между отделните установими по делото счетоводни данни и съдържанието на представените удостоверения. Този подход не съответства на принципите на чл. 35 и чл. 36 АПК за пълно и обективно изясняване на фактите и доказателствата. Самото наличие на твърдения за заемани длъжности или представени удостоверения не е достатъчно, ако липсват надеждни първични документи, въз основа на които да бъде установен осигурителен доход и стаж.

По отношение на претендирания осигурителен стаж и доход при „Про-Н. Г.“ ДЗЗД съдът намира, че изводите на пенсионния орган са основани на конкретно установени факти, които не са опровергани в съдебното производство. За този период жалбоподателят се позовава на трудова книжка № 25/07.02.1975 г., в която е заверен трудов стаж от 15.07.1999 г. до 02.02.2000 г., както и на удостоверение образец УП-3 № 3/18.03.2000 г. и удостоверение образец УП-2 № 4/18.03.2000 г. Органът е приел, че тези удостоверения са нередовни, тъй като са издадени на формуляри, съдържащи реквизит „часове“, въведен като част от образците след последващи изменения в КСО и НПОС, поради което документите не съответстват на установената форма към датата, на която се твърди, че са издадени. Този извод не е формален, тъй като засяга удостоверителната стойност на документите и възможността чрез тях да се установят осигурителен стаж и доход по реда на чл. 40 НПОС.

Наред с това пенсионният орган се е позовал на Констативен протокол № КП-5-21-00541137/21.03.2019 г., в който са отразени резултатите от извършените служебни проверки. Съгласно този протокол за периода от 01.07.1999 г. до 28.02.2000 г. за Н. Л. Г. няма декларирани данни с декларация образец № 1 за изплатени възнаграждения от осигурителя „Про-Н. Г.“ ДЗЗД. От данните в регистър „Приходи“ е установено наличие на постъпили осигурителни вноски от този осигурител само за периода м. 07.1999 г. – м. 12.1999 г. Посочено е още, че контролните органи са били в обективна невъзможност да установят къде се съхраняват разплащателните ведомости и други документи на осигурителя, като след проверка при правоприемниците такива ведомости не са установени. Тези констатации са релевантни, тъй като удостоверенията УП-2 и УП-3 не са самостоятелен първичен източник на права, а следва да почиват на изплащателни ведомости, разходооправдателни документи или други първични счетоводни документи.

Съдът отчита, че жалбоподателят е представил документи по предходно съдебно производство, които са приобщени към настоящото дело. Това обстоятелство обаче не преодолява констатираните от органа нередовности на удостоверенията и липсата на надеждна първична разплащателна документация при осигурителя или неговите правоприемници. За разлика от данните относно „Биоинвест“ АД, по отношение на „Про-Н. Г.“ ДЗЗД съдебно-счетоводната експертиза не установява със

същата степен на конкретност първични счетоводни данни, които да позволяват определяне на осигурителен стаж и доход за претендиращия период. Изрично в съдебното заседание вещото лице заяви, че в мемориалния ордер се записват суми, отнасящи се до всички лица за които са внасяни осигуровки. Поради това съдът приема, че в тази част доводите на пенсионния орган са обосновани и не са опровергвани от доказателствата по делото.

Различна е доказателствената картина относно „Биоинвест“ АД. Именно по отношение на този осигурител съдебно-счетоводната експертиза е установила наличие на счетоводни документи, представени като оригинали и проверени от вещото лице, съдържащи данни за начисляване и изплащане на възнаграждения. Тези данни не водят до автоматично зачитане на всички удостоверения, но подлежат на конкретна преценка от пенсионния орган при новото произнасяне.

Съдът не може сам да извърши окончателно пенсионно преизчисление и да замести пенсионния орган при определяне на конкретния размер на осигурителния доход и стаж по периоди. Това е дейност от изключителната компетентност на органите по пенсионното осигуряване, които следва да извършат преценка на всички относими данни, включително на счетоводната документация, анализирана от вещото лице, както и на евентуалните несъответствия между удостоверенията и първичните документи.

Неоснователно е искането на жалбоподателя съдът да се произнесе по съществуващото на спора, като изпрати на органа преписката на органа единствено за техническо преизчисляване на размера на пенсията. Макар съдът да разполага с правомощие да разреши спора по същество, когато естеството на въпроса и събраните доказателства позволяват това, в конкретния случай такова произнасяне би довело до заместване на пенсионния орган при извършване на присъщата му преценка относно размера на осигурителния стаж и осигурителния доход по отделни периоди. Съдебно-счетоводната експертиза установява наличие на счетоводни данни относно „Биоинвест“ АД, но не извършва пенсионно преизчисление и не замества преценката на органа по приложението на КСО и НПОС. Поради това спорът не е изяснен в степен, позволяваща съдът сам да определи конкретния осигурителен стаж и доход, които следва да бъдат зачетени, а е необходимо пенсионният орган да извърши нова конкретна преценка на установените счетоводни данни, съпоставени с удостоверенията и останалите доказателства по преписката.

Ето защо съдът намира, че оспореното решение и потвърденото с него разпоредение следва да бъдат отменени, а преписката – изпратена на длъжностното лице по пенсионно осигуряване за ново произнасяне при съобразяване на мотивите на настоящото решение и задължителните указания на ВАС.

При новото произнасяне органът следва да извърши конкретна и диференцирана преценка по отделните спорни периоди и работодател - „Биоинвест“ АД, като

обсъди доказателственото значение на счетоводните документи, проверени в съдебната експертиза, и прецени в какъв обем въз основа на тях могат да бъдат установени осигурителен стаж и осигурителен доход.

Ето защо съдът намира, че оспореното решение и потвърденото с него разпореждане следва да бъдат отменени, а административната преписка – върната на длъжностното лице по пенсионно осигуряване за ново произнасяне при съобразяване на мотивите на настоящото решение.

С оглед изхода на спора и на основание чл. 143, ал. 1 от АПК и чл. 226, ал. 3 от АПК, на жалбоподателя следва да се присъдят направените и доказани разноски за трите съдебни производства. От представените доказателства се установява, че са направени разноски по адм. дело № 11229/2023 г. по описа на АССГ в размер на 500 лв. адвокатско възнаграждение; по адм. дело № 7216/2025 г. по описа на ВАС – 1000 лв. адвокатско възнаграждение и 30 лв. държавна такса; и по настоящото производство – 400 евро адвокатско възнаграждение и 390 евро депозит за изготвяне на експертиза. С оглед постановяване на решението след 01.01.2026 г. разноските следва да се присъдят в евро, като общият им размер възлиза на 1572,28 евро.

Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 2 от АПК, вр. чл. 118, ал. 3 от КСО, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 2153-21-197/27.10.2023 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град, с което е отхвърлена жалбата на Н. Л. Г. срещу Разпореждане № [ЕГН]/56 от 18.07.2023 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ – С.-град.

ИЗПРАЩА преписката на длъжностното лице по пенсионно осигуряване при Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град за ново произнасяне по заявление вх. № 2112-21-482/05.02.2019 г. на Н. Л. Г. при съобразяване на указанията, дадени в мотивите на настоящото решение.

ОСЪЖДА Националния осигурителен институт да заплати на Н. Л. Г., ЕГН: [ЕГН], сумата от 1572,28 евро (хиляда петстотин седемдесет и две евро и двадесет и осем евроцента), представляваща разноски по делото.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ:

